Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U101771

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 13-12-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лихачова Анжеліка Вікторівна

2. Anzhelika V. Lykhachova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 15-11-2023

Спеціальність за освітою: Середня освіта. Мова і література

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 035.31.23

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.21

Тема дисертації:

1. Генеалогічна класифікація індоєвропейських мов у лінгвістиці XIX – початку XXI ст.

2. Genealogical classification of Indo-European languages in linguistics throughout the 19th to early 21st centuries

Реферат/анотація:

1. У дисертації вперше представлено лінгвоісторіографічне дослідження генеалогічної класифікації індоєвропейських мов. Часові межі є вичерпними: ідеться про лінгвістику XIX – початку XXI ст. Розкрито погляди компаративістів зазначеного періоду на принцип спорідненості мов і лінгвістичну генеалогію, встановлено джерела цих поглядів, виявлено роль мовознавців зазначеного періоду у визначенні генетичних зв'язків мов світу. Підкреслено, що виявлення таких зв'язків (що стало можливим завдяки ствердженню в лінгвістиці принципу історизму та принципу спорідненості мов) спричинилося до створення генеалогічної класифікації індоєвропейських мов і мов інших сімей, реконструкції праіндоєвропейської мови та інших прамов, моделюванню поряд з мовними сім'ями й макросімей і гіперсімей. Відповідне коло питань висвітлено з урахуванням еволюції поглядів учених на розглянуту проблему. Дослідження з лінгвістичної історіографії містять важливі твердження щодо генеалогічної класифікації індоєвропейських мов у

лінгвістиці XIX – початку XXI ст. Зазначено, що спеціальних праць, присвячених висвітленню цієї проблеми, у мовознавстві немає. Актуальність обраної теми пов'язана з тим, що проблема генеалогічної класифікації індоєвропейських мов не є достатньо висвітленою; безперечною є наявність дискусійних питань. Водночас відзначено, що генеалогічна класифікація індоєвропейських мов має велике теоретичне та прикладне значення. Необхідність спеціального комплексного лінгвоісторіографічного дослідження зумовлена потребою у розкритті теоретико-методологійного аспекту проблеми. Такий підхід відкриває перспективи в аспекті порівняльно-історичного мовознавства початку XXI ст. Наукова новизна праці полягає в тому, що в дисертації вперше здійснено аналіз виникнення, розвитку й удосконалення генеалогічної класифікації індоєвропейських мов у межах порівняльно-історичної парадигми. Методологія дослідження ґрунтується на принципі історизму. Окреслені в дослідженні завдання розв'язано за допомогою актуалістичного методу. Метою дослідження є розкриття поглядів мовознавців XIX – початку XXI ст. на генеалогічну класифікацію індоєвропейських мов. Теоретичне значення дисертації пов'язане з розробкою методики лінгвоісторіографічного дослідження питань генеалогічної класифікації індоєвропейських мов. Оперування значним за обсягом фактичним матеріалом зумовило необхідність створити методику його систематизації шляхом поєднання хронологічного та концептуального підходів. Концепції проаналізовано з огляду на те, що нового внесли лінгвісти в науку порівняно зі своїми попередниками та яке значення мали розглянуті праці для розв'язання актуальних проблем генеалогічної класифікації індоєвропейських мов. Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що матеріали дисертації сприятимуть розв'язанню методологійних проблем історіографії мовознавства, удосконаленню курсів лінгвістичних дисциплін у закладах вищої освіти України. Результати здійсненого дослідження можуть бути застосовані у викладанні курсів історії лінгвістичних учень, вступу до мовознавства та загального мовознавства на філологічних факультетах, а також у культурно-просвітницькій роботі.

2. The thesis is devoted to linguo-historiographic study of genealogical classification of Indo-European languages. The time limits are exhaustive: it is about linguistics throughout the 19th to early 21st centuries. The views of comparativists of the specified period on the principle of genetic relationship of languages and linguistic genealogy are revealed, the sources of these views are established, and the role of linguists of the specified period in identifying the genetic connections of world languages is detected. It is emphasized that the determination of such connections (which became possible due to the affirmation of the principle of historicism and the principle of genetic relationship of languages in linguistics) led to the creation of a genealogical classification of Indo-European languages and languages of other families, the reconstruction of the Proto-Indo-European language and other Protolanguages, modeling along with language families also macrofamilies and superfamilies. The relevant range of questions was explored, taking into account the evolution of scientists' views on the problem under consideration. Studies on linguistic historiography contain important statements regarding the genealogical classification of Indo-European languages in linguistics throughout the 19th to early 21st centuries. It is noted that there are no special works devoted to the coverage of this problem in linguistics. The relevance of the chosen topic is related to the fact that the problem of genealogical classification of Indo-European languages is not sufficiently covered; the presence of debatable issues is undoubted. It is also emphasized that the genealogical classification of Indo-European languages is of great theoretical and applied value. The necessity of a special complex linguohistoriographic study is also caused by the need to reveal the theoretical and methodological aspect of the problem. This approach opens up prospects in the aspect of the comparative-historical linguistics of early 21st century. The scientific novelty of the study lies in the fact that the analysis of the origin, development and improvement of the genealogical classification of Indo-European languages within the comparative-historical paradigm for the first time. The research methodology is based on the principle of historicism. The tasks outlined in the study were solved using the actualist method. The aim of the research is to reveal the views of linguists of the 19th – early 21st centuries on the genealogical classification of Indo-European languages. The theoretical value of the thesis is related to the development of the methodology of linguo-historiographic study of issues of genealogical classification of Indo-European languages. Working with a significant amount of factual material resulted in the creation of a methodology for its systematization through a combination of chronological and

conceptual approaches. In the concepts the new findings that linguists brought to science compared to their predecessors and the importance of considered works for solving the current problems of the genealogical classification of Indo-European languages were analyzed. The practical value of the study results is that the materials of the thesis will contribute to the solution of methodological problems of the historiography of linguistics, and to the improvement of the courses of linguistic disciplines in higher education institutions of Ukraine. The results of the conducted study can be applied in teaching courses on the history of linguistic studies, introduction to linguistics and general linguistics at philological faculties, as well as in cultural and educational activities. At the current stage of linguistic research, the genealogical classification of Indo-European languages is an important component of comparativistics. The foundations of genealogical classification were developed in the 19th century on the material of Indo-European languages as a result of establishing the genetic identity of a number of languages of Europe, India and some other regions. These languages were formed from a hypothetical Proto-Indo-European language and have much in common at all levels of the language system.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Новий напрямок у науці і техніці

Публікації:

- Лихачова А. В. З історії індоєвропеїстики: дослідження тохарських мов і генеалогічна класифікація. Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського : Лінгвістичні науки : зб. наук. праць. Одеса : Інформаційно-видавничий центр університету ім. К. Д. Ушинського, 2021. № 33. С. 387–399.
- Лихачова А. В. Хетологія й генеалогічна класифікація індоєвропейських мов: лінгвоісторіографічний аспект. Закарпатські філологічні студії : науковий журнал / голов. ред. І. М. Зимомря. Ужгород : Вид-во «Гельветика», 2022. Випуск 23. Том 1. С. 196–201.
- Лихачова А. В. Палеобалканські мови в контексті генеалогічної класифікації: лінгвоісторіографічний аспект. Studia linguistica : зб. наук. праць / відп. за вип. І. О. Голубовська. Київ : «Київський університет», 2022. Вип. 20. С. 71–83.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Глущенко Володимир Андрійович

2. Volodymyr A. Hlushchenko

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.15

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Донбаський державний педагогічний університет"

Код за ЄДРПОУ: 38177113

Місцезнаходження: Вул. Генерала Батюка, будинок 19, Слов'янськ, Краматорський р-н., 84116, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Семенюк Олег Анатолійович
2. Oleh A. Semeniuk

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.01, 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 02136554

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Департамент освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бріцин Віктор Михайлович
2. Viktor M. Britsyn

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416998

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Радчук Ольга Вячеславівна

2. Olga V. Radchuk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Скоробогатова Олена Олександрівна

2. Olena O. Skorobohatova

Кваліфікація: д. філол. н., доцент, 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Маленко Олена Олегівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Маленко Олена Олегівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Боярська-Хоменко Анна Володимирівна
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна